

Verslag van de Adviescommissie grondrechten en functie-uitoefening ambtenaren over het verslagjaar 2022

Verslag van werkzaamheden

1. Inleiding

De Adviescommissie grondrechten en functie-uitoefening ambtenaren (AGFA) is bij Koninklijk Besluit van 13 oktober 1992, Staatsblad 1992, 565, ingesteld. De commissie is belast met twee taken. Zij adviseert over voorgenomen disciplinaire straffen van ambtenaren in de sectoren Rijk, Politie en Defensie vanwege de uitoefening van de vrijheid van meningsuiting, het recht tot vereniging, tot vergadering en/of tot betoging als bedoeld in artikel 10, eerste lid, van de Ambtenarenwet 2017 (voorheen artikel 125a, eerste lid, van de Ambtenarenwet). Daarnaast adviseert de commissie in de sector Defensie over voorgenomen ontslagen van burgerlijke ambtenaren die uit een vertrouwensfunctie moesten worden ontheven vanwege de intrekking van de daarvoor benodigde verklaring van geen bezwaar.

Tot 1 januari 2020 vervulde de commissie laatstgenoemde taak ook voor de sector Rijk. Met het inwerking treden van de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (hierna: Wnra) per die datum is die taak komen te vervallen, omdat op rijksambtenaren sindsdien het burgerlijk ontslagrecht van toepassing is, dat voorziet in een preventieve ontslagtoets door de rechter. Daardoor is de beoordeling van voorgenomen ontslagen door de commissie in de sector Rijk overbodig geworden. Met ingang van 1 januari 2020 is de AGFA bovendien gesplitst in drie commissies die respectievelijk de sectoren Rijk, Politie en Defensie bedienen. Deze splitsing is doorgevoerd, omdat de juridische grondslag voor het werk van de AGFA met het inwerking treden van de Wnra in de sector Rijk van privaatrechtelijke aard is geworden en in de sectoren Politie en Defensie van publiekrechtelijke aard is gebleven. In de sectoren Politie en Defensie is thans ook de werkwijze van de commissies voor deze sectoren publiekrechtelijk geregeld. Deze commissies vormen een personele unie met elkaar en met de commissie voor de sector Rijk.

2. Samenstelling van de commissie en bezetting van het secretariaat in 2022

De commissie was in 2022 als volgt samengesteld:

de heer mr. M.J. Cohen als lid, tevens voorzitter;
de heer mr. A.W. Heringa als lid, tevens plaatsvervangend voorzitter;
mevrouw mr. dr. L.A. van Noorloos als lid;
mevrouw E.L. Snoeij als lid;
de heer dr. J.S. Timmer als lid met een bijzondere deskundigheid in politieaangelegenheden;
mevrouw mr. P. de Casparis als lid met een bijzondere deskundigheid in politieaangelegenheden.

In het verslagjaar fungeerde mevrouw mr. J.H.E. Opdam als secretaris en mevrouw mr. F.J.E.M. Faut als plaatsvervangend secretaris. Mevrouw I. Haagensen is in het verslagjaar opgetreden als administratief-juridisch medewerker.

3. Behandeling van adviesaanvragen en overige reguliere werkzaamheden in 2022

In het verslagjaar heeft de commissie vijf adviezen uitgebracht.

Het eerste advies, welke aanvraag in 2021 was ontvangen, ging over het voorgenomen ontslag van een politieambtenaar die zich op sociale media kritisch had uitgelaten over onder andere de aanpak van de coronapandemie en de handhaving van de daarmee gepaard gaande maatregelen, in dat verband activiteiten en protestmarsen voor Police for Freedom had geïnitieerd en had deelgenomen aan door Viruswaarheid georganiseerde demonstraties. De commissie achtte het conform de norm van artikel 10, eerste lid, van de Ambtenarenwet 2017 om de ambtenaar de disciplinaire straf van ontslag op te leggen vanwege de aan de commissie voorgelegde uitingen en gedragingen.

Het tweede advies, welke aanvraag eveneens in 2021 was ontvangen, ging over het voorgenomen ontslag

Verslag van de Adviescommissie grondrechten en functie-uitoefening ambtenaren over het verslagjaar 2022

c.q. ongeschiktheidsontslag van een politieambtenaar vanwege onder meer deelname aan een app-groep waarin racistische, discriminerende en kwetsende afbeeldingen, filmpjes en teksten waren gedeeld. De commissie was van oordeel dat de norm van artikel 10, eerste lid, van de Ambtenarenwet 2017 was overschreden door de uitingen van de ambtenaar. Zij vond dat de uitingen licht plichtsverzuim opleverden en een straf van een schriftelijke berisping rechtvaardigden. De commissie achtte zichzelf verder onbevoegd te adviseren over de bezwaren omtrent het recht tot vergadering en het recht tot vereniging, omdat die rechten niet in het geding waren. Ook achtte zij zich niet bevoegd te oordelen over de passendheid van de sanctie, omdat die mede gebaseerd was op overige gedragingen van de ambtenaar.

Het derde advies ging over de voorgenomen disciplinaire straf van eenmalige salarisinhouding van € 1.350,00 van een politieambtenaar wegens het plaatsen van polariserende, discriminerende en racistische tweets op Twitter. De commissie achtte de voorgenomen straf passend in het licht van artikel 10, eerste lid, van de Ambtenarenwet 2017.

Het vierde advies ging over een voorgenomen onvoorwaardelijk strafontslag van een politieambtenaar vanwege recalcitrant en weerspanning gedrag tijdens diverse incidenten. De commissie achtte geen reden aanwezig om vanuit het perspectief van de vrijheid van meningsuiting te oordelen dat de door verzoeker op te leggen sanctie op disproportionele wijze de vrijheid van meningsuiting beperkte en was dan ook van oordeel dat de disciplinaire straf van ontslag conform de norm van artikel 10, eerste lid, van de Ambtenarenwet 2017 was en dat de in het geding zijnde uitingen geen beperking konden zijn van de aan verzoeker dienaangaande toekomstige bevoegdheid.

Het laatste advies ging over een voorgenomen disciplinair ontslag c.q. ongeschiktheidsontslag van een politieambtenaar vanwege grensoverschrijdend gedrag, waaronder pesten, negeren en het maken van ongepaste opmerkingen. De commissie achtte ook hier geen reden aanwezig om vanuit het perspectief van de vrijheid van meningsuiting te oordelen dat de door verzoeker op te leggen sanctie op disproportionele wijze de vrijheid van meningsuiting beperkte en was dan ook van oordeel dat de disciplinaire straf van ontslag, subsidiair ongeschiktheidsontslag, conform de norm van artikel 10, eerste lid, van de Ambtenarenwet 2017 was en dat de in het geding zijnde uitingen geen beperking konden zijn van de aan verzoeker dienaangaande toekomstige bevoegdheid.

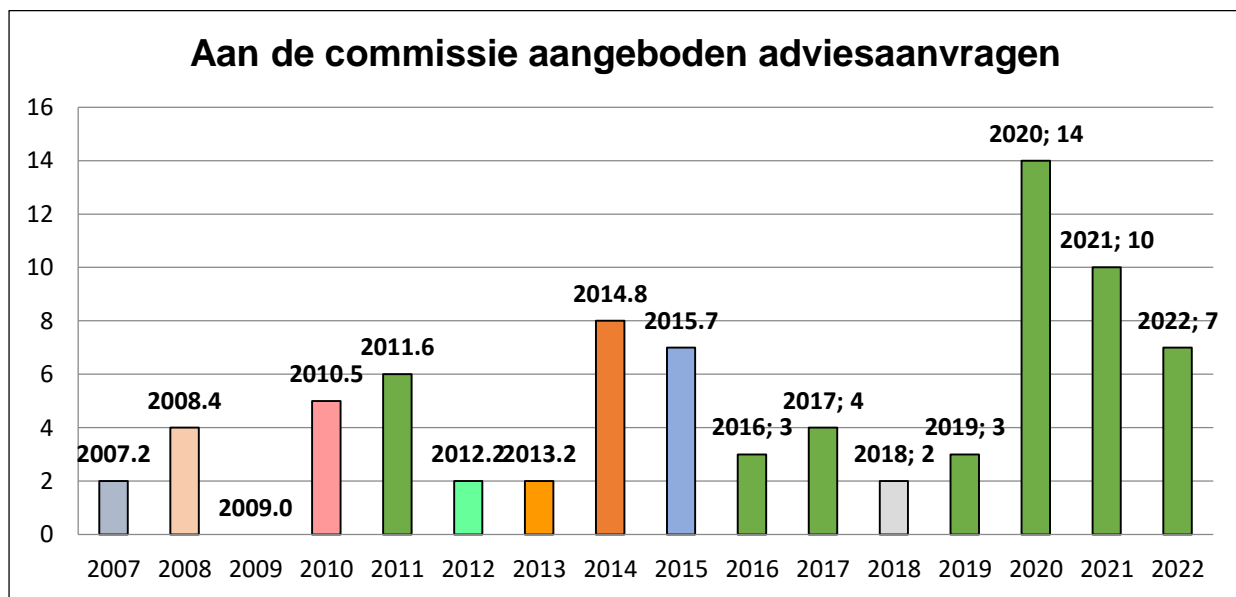
De commissie heeft naast de uitgebrachte adviezen één adviesaanvraag niet-ontvankelijk geacht en daarom niet in behandeling genomen.

Naast de behandeling van de bovengenoemde adviesaanvragen heeft de secretaris in 2022 diverse ad hoc werkzaamheden verricht. Het betrof bijvoorbeeld voorbereidende werkzaamheden voor een op 22 september 2022 gehouden presentatie bij de politie.

4. Aantal adviesaanvragen in de jaren 2007 tot en met 2022

Het aantal adviesaanvragen dat jaarlijks aan de commissie wordt aangeboden fluctueert sterk. Vanaf 2007 vertoont dit aantal adviesaanvragen een stijgende lijn met een onderbreking in 2009, in welk jaar geen adviesaanvraag is ingediend. In 2012 en 2013 stagneerde de stijgende lijn van het aantal adviesaanvragen. In die jaren zijn twee adviesaanvragen ingediend. In 2014 is het aantal bij de commissie ingediende adviesaanvragen verviervoudigd tot acht. In 2015 is dit aantal weer verminderd tot zeven en in 2016 is dit aantal verder verminderd tot drie. In 2017 deed zich weer een lichte stijging voor met vier adviesaanvragen, welk aantal in 2018 is gehalveerd tot twee. In 2019 ging het aantal weer licht omhoog met drie adviesaanvragen. In 2020 was er sprake van een exponentiele stijging. Er zijn in dat jaar 14 adviesaanvragen ingediend. Deze groei heeft in 2021 doorgezet. Toen zijn er 10 adviesaanvragen ingediend. Ook in 2022 zijn de nodige adviesaanvragen aangeleverd. Het ging in totaal om 7 adviesaanvragen.

Verslag van de Adviescommissie grondrechten en functie-uitoefening ambtenaren
over het verslagjaar 2022

5. Financiële gegevens over de jaren 2019 tot en met 2022 en prognose voor 2023

Met de werkzaamheden van de commissie en het secretariaat waren in de jaren 2019 tot en met 2022 de volgende bedragen gemoeid:

Jaar	2019		2020		2021		2022	
Omschrijving	Uren	€	Uren	€	Uren	€	Uren	€
TOTAAL	271	40.444	432	60.559	1148	175.115	401	54.385

De kosten van de commissie en het secretariaat in 2022 hebben allereerst betrekking op de behandeling van de eerder genoemde adviesaanvragen. De adviesaanvragen over voorgenomen disciplinaire straffen vanwege de uitoefening van grondrechten zijn door hun complexiteit bewerklijker dan de adviesaanvragen over voorgenomen ontslagen vanwege de intrekking of weigering van een verklaring van geen bezwaar. In het verslagjaar heeft de commissie vijf adviesaanvragen van het bewerkelijke type behandeld. Per saldo is de begroting voor 2022, die € 131.400,00 bedroeg, in dit jaar met bijna € 77.015,00 lager uitgevallen.

De AGFA commissies voor de sectoren Rijk, Politie en Defensie verwachten in 2023 in totaal elf adviesaanvragen, waarvan acht van het bewerkelijke en drie van het minder bewerkelijke type. Met de behandeling van deze adviesaanvragen en de te verwachten algemene werkzaamheden is naar verwachting een bedrag van ruim € 100.000,00 gemoeid.

Vastgesteld te Den Haag op 19 januari 2025,

mr. M.J. Cohen
voorzitter